

Tjeckisk svarv tar sig ton!

Vi testar European Audio Teams näst billigaste skivspelare. Den bär det tonande namnet C-Sharp, vilket på svenska blir ciss. Men går den i ciss dur eller ciss moll? **Text** Michael Hellner **Bild** H&M

Den legendariske Edgar Villchur, grundaren av Acoustic Research, konstruerade 1961 en remdriven och fjädrande upphängd skivspelare – AR-XA – som kom att bilda skola och inspirera tillverkare som Thorens, Ariston och Linn till klassiska fjädrande skivspelarkonstruktioner. De kännetecknades alla av att drivverket vilade i en ordentlig trälåda, som rymde motor och fjädrar.

Nästa årtionde, närmare bestämt 1973, kom en annan skivspelarlegendar, Regas Roy Gandy, med urmodellen Planet, som istället byggde på ett platt, styvt och lätt chassi. Rega hör idag till världens största skivspelartillverkare och även lättviktsprincipen har fått många efterföljare.

Vårt testobjekt för dagen – tjeckiska **European Audio Teams C-Sharp** – ser ut som något som nio månader senare skulle kunna bli följden om man parar ihop en Linn LP12 med en Rega, dämpar belysningen, serverar ett gott vin och dukar upp med Barry White-plattor. C-Sharp är platt som en Rega men trots det en subchassiskonstruktion. Drivverkets och tonarmens topplatta vilar nämligen på inte mindre än tio koner i fjädrande och dämpande TPE – termoplastisk elastomer.

Den platta konstruktionen finns inte bara där av utseendeskäl. Som varje biltillverkare vet blir en bil med låg tyngdpunkt mindre vältbenägen. En skivspelare riskerar väl knappast att välta, men en låg tyngdpunkt leder till att drivverket blir mindre vingligt och mindre känsligt för vibrationer.

Även skivtallriken har konstruerats på ett sätt som bidrar till låg tyngdpunkt. Istället för att addera massa genom att bygga på höjden, har konstruktörerna på EAT gett den en form som liknar ett flygande tefat, där den extra bredden och massan i tallrikens ytterkant ger en svänghjulseffekt och därmed jämnare gång. Skivtallriken är bredare än en vanlig LP-skiva, men eftersom det finns en liten kant mellan ovasidans beläggning av återvunnen vinyl (Barry White?) och den sluttande tallrikskanten, blir det trots bredden aldrig svårt att byta skivor. Längst upp finner vi en gedigen skivklämma med undersida av filt. Till vardags lägger man den bara på plats men om man skruvar fast klämman kan man använda den som handtag för att enkelt lyfta av skivtallriken.

Skivtallriken drivs av en undertallrik av aluminium som vilar på ett inverterat lager i form av en 10 millimeter grov stålpinne, som fästs i underchassiet och kröns av ett keramiskt kullager. Detta smörjs med fett och vilar i en silikonbelagd bronsbussning i mitten av undertallriken. Drivremmen är tillverkad av antistatbehandlat gummi och av det runda slaget. EAT skickar med ett par vita tyghandskar, som kommer väl till pass när remmen ska träs på plats. Bra! Vi vill inte ha fett där!

Motorn är av synkrontyp och fäst i underchassiet, som matas med växelström från en extern styrenhet, vilket minimerar effekten av spänningsvariationer i hushållsnätet. På denna lilla styrenhet väljer man också mellan 33 och 45 varv. En liten blå lam-

pa blinkar tills skivtallriken efter några sekunder uppnått jämn hastighet, då den går över till att lysa med ett jämnt sken. En fiffig detalj är att det till den väggbula som försörjer styrenheten med ström följer med stickkontakter enligt europeisk, engelsk och amerikansk standard och att den också klarar allt från 90 till 264 volt växelström i 47 till 63 hertz. Det är alltså inga problem att ta med sig sin C-Sharp vid eventuell emigration.

Skivspelarchassiet är byggt i ”highest density” MDF, som dock tydligen inte har så hög densitet att den gått över till att vara HDF (High-Density Fibreboard). Topplattan är en sandwichkonstruktion av MDF och kolfiber. Som med alla avkopplade konstruktioner uppstår en liten glipa mellan topplatta och lådkant. På C-Sharp är den väl tilltagen och kan med fördel användas till lagring av små objekt, såsom exempelvis pickupskruvar.

Tonarmen är också ny och tio tum lång, och gjord som ett slags hybrid mellan kardan- och enpunktslagrade armar. För rörelser i sidled förlitar den sig på ett kardanlager medan rörelser i höjddled ombesörjs av ett nedåtriktat enpunktslager, som vilar i en stabiliserande och dämpande silikongel. En nackdel med rent enpunktslagrade armar är annars bristen på stabilitet. Det kan bland annat yttra sig i att de ”åker slalom” när man sänker tonarmen, vilket i värsta fall kan resultera i skadade pickuper om man råkar missa skivan helt och hållet. Inte så med C-Sharp. Armen sänker sig rakt och dessutom mycket mjukt.

En pickup skickar upp energi till tonar-

**Kring-
utrustning**

Skivspelare SME 30/2 med SME V; Dr. Feickert Blackbird med Origin Live Illustrious 12"

Pickuper Ortofon Quintet Black, Ortofon Cadenza Blue, Clearaudio Stradivari v2, Soundsmith Boheme

RIAA-steg Trigon Advance

Förstärkare Holographic Audio PRE25 (försteg) + Holographic Audio AMP17 (slutsteg); Copland CSA 14 (integrerad); Synthesis Flame (integrerad)

Högtalare Guru QM10 mk 2; Burchardt Audio S300 mk 2

Kablage Chord Chameleon

- **Värme och musikalitet**
Funktion och estetik
- **Kränglig installation av antis-katingmekanismen**
- **En lyckad skivspelarkombination som det är svårt att inte tycka om.**

men och denna energi får inte reflekteras tillbaka utan måste ledas och/dämpas bort. Detta sker på C-Sharp genom att tonarmsröret i kolfiber fyllts med ett särskilt silikonbaserat fett som påstås halvera tonarms-/pickupresonanserna. Också i syfte att minska resonanser har motviktens insida dämpats med ett sorbotanliknande material.

Armen kan användas med pickuper med en massa på mellan 5 och 9 gram, men genom att addera en bricka till motvikten passar den även för pickuper på upp till 13 gram, det vill säga de flesta. Eftersom tonarmen har en ganska hög effektiv massa på 16,5 gram lämpar den sig mindre väl för mjukfjädrande pickuper. Exempelvis kan man räkna ut att en Soundsmith Boheme med en massa på 6 gram och en komplians på 22 µm/mN får en resonansfrekvens om 7 hertz (vilket jag också mätte upp med två olika testskivor), och det är i lägsta laget. Särskilt för den som planerar att spela buckliga skivor, har ett svajigt golv och dessutom

mycket tung trafik i närheten av bostaden kan det då uppstå problem. Tonarmen och pickupen kan hamna i självsvängning och i värsta fall hoppar nålen ur spåret och kan ta skada.

Alla viktiga parametrar är justerbara. Tonarmen är statiskt balanserad och nåltrycket ändras genom att motvikten förskjuts. Tonarmsbasen – och därigenom indirekt den vertikala spårningsvinkeln (VTA) – går att höja och sänka efter att man först lossat två skruvar. Azimutjustering kräver att man först skruvar ut en skruv, lyfter bort lagerhuslocket och slutligen lossar på en annan skruv. Då kan man försiktigt vrida tonarmsröret tills nålen inte längre lutar i spåret. Sidkraftskompenseringen är av fiskelinemodell och monteringen är en historia för sig.

Först ska en ögla i fiskelinan träs runt en skruv som sitter på högra sidan av lagerhuset. Här behöver man fritt höger för att

komma åt att se den lilla skruven och eftersom det till höger redan står en annan skivspelare som är i vägen kånkas C-Sharp ut på köksbordet. Skruven i fråga är smalare än ögla, saknar "parerstång" och ögla halkar därför hela tiden av. Man får därför skruva fast linan in i själva skruvhålet och om man inte är försiktig går den av. Som tur är följer det med tre stycken. Därefter ska linan lindas i en skåra under lagerhuset och slutligen runt en liten rulle (varför får jag en känsla av att den som ligger bakom denna konstruktion tidigare arbetade med symaskiner?) för att slutligen – ja, vad då? Vad ska nu hända med den lilla fiskelinan? Den i övrigt så pedagogiska bruksanvisningen lämnar mig på den punkten olyckligt ovetande.

Hustrun, som har betydligt större erfarenhet av symaskiner än jag, tillkallas och rådfrågas. Hon lägger pannan i djupa veck, funderar en lång stund och tror sig till slut veta att änden på tråden bör stickas ned →

Skivtallriken drivs av en undertallrikt i aluminium.

Gedigen skivklämma med undersida av filt.

Tiotums hybridlagrad tonarm i kol-fiber.

För att justera azimut skruvar man av locket på lagerhuset.

i ett litet hål, där ytterligare en skruv ska i och att tråden därigenom borde fixeras. Sagt och gjort. Det fungerar! Efter bara fyra försök. Uppackning och montering av denna skivspelare tog i övrigt 20 minuter och ihopsättandet av antiskatingmekanismen tog 40! Men det bör påpekas att när den väl är på plats, är den enkel att använda.

Den här kombinationen av skivspelare och tonarm kostar 29.500 kronor, men om man lägger till 6.400 kronor, kan man få den som ett EAT C-Sharp Superpack, det vill säga med en **Ortofon Quintet Black** med på köpet. Det innebär visserligen en rabatt på cirka 1.500 kronor, men jag skulle ändå avråda från den kombinationen. Låt mig förklara.

Jag har haft en Ortofon Quintet Black hemma i flera månader och känner den vid det här laget väl. Det är på många sätt en fin pickup, men den är långt ifrån neutral. Den rundar av diskantregistret på ett i och för sig behagligt sätt och framhäver de nedre registren. Med ljust klingande kringutrustning kan den vara helt rätt, men på en EAT C-Sharp, som har en lätt dragning åt det mjuka och varma, blir det sirap

och sockervadd av alltihopa. Nej, den här skivspelarkombinationen behöver matchas med en annan pickup!

Jag håller mig till Ortofon och monterar istället en Ortofon **Cadenza Blue**. Nu blir det annat ljud i skällan! Cadenza Blue har fått kritik för att den kan låta lite ljust och vasst, men jag har nog aldrig hört denna pickup, som jag kan utan och innan, komma så till sin rätt som med C-Sharp.

På något sätt tillsätter skivspelaren den lilla mängd socker som behövs för att neutralisera syran och resultatet blir en välsmakande brygd. Den tonala balansen blir perfekt och som lyssnare serveras man ett snabbt och medryckande men ändå mjukt och lent ljud. Jag monterar också min **Clearaudio Stradivari v2** och även den trivs som fisken i vattnet med C-Sharp. Stradivarin kan i mitt system låta en aning skarpt, men C-Sharp lyckas tämja även den och dess många kvaliteter kommer väl fram.

Nu kan man invända att både Cadenza Blue för 15.000 kr och Stradivari för 30.000 kronor är betydligt dyrare än Quintet Black och att det väl då inte är konstigt om det låter bättre. Så är det förstås, och den här skivspelaren är tillräckligt bra för

att det ska komma fram. Men det jag vill säga är att den inte bör kombineras med en för varmt klingande pickup. Det blir helt enkelt för mycket av det goda.

C-Sharp hör till de tystare skivspelarna på marknaden och den nattsvarta bakgrunden – nåja, så nattsvart som vinyl nu blir – bidrar till att det ljud som bjuds blir klarare och tydligare än med många andra drivverk och att ljudbilden framträder med både bredd och djup. Detaljerna finns där men musiken får förbli musik utan att den dissekteras in i minsta beståndsdel. Det finns mer analytiska skivspelare än C-Sharp, men jag kan inte säga att jag saknar dem. Det finns också skivspelare med mer attack (läs: Rega), men det vore djupt orättvist att beskriva C-Sharp som långsam och säsig. Det svänger ju!

Den karaktär som kan tillskrivas just C-Sharp, och inte de olika pickuper som jag testade den med, låter sig sammanfattas i orden musikalitet och värme. Om det låter som något för dig och du är på jakt efter en skivspelare i prisklassen runt 30.000 kronor, bör du absolut överväga den här!

Ciss dur, helt klart!

H&M

European Audio Team

Historien om European Audio Team (EAT) sammanfaller i allt väsentligt med historien om dess grundare och chef **Jozefina Lichtenegger**. Den tar sin början för 18 år sedan, 1998, då en ung Jozefina, som då fortfarande lystrade till efternamnet **Krahulková**, läste till en mastersexamen i ekonomi vid Handelshögskolan i Bratislava. Hon började arbeta i svågerns, rörtillverkaren **Alesa Vaics** firma och lärde sig där rör. Firma **VAIC** lades ner och Jozefina grundade då European Audio Team och fortsatte i rörbranschen med försäljning av rör från tjeckiska rörtillverkaren **Tesla Vrsovice**.

Jakten på en distributör i Österrike ledde henne till kärleken i form av blivande maken, skivspelartillverkaren Pro-Jects ägare, **Heinz Lichtenegger**. När 2006 möjligheten att köpa Tesla Vrsovices fabrik i Prag yppade sig slog hon till, men flyttade den senare till Hloubetín i nordöstra

Prag. EAT tillverkar än idag handblåsta rör och den rörbaserade grammofoonförstärkaren **E-Glo**.

Med tillgång till Pro-Jects skivspelarfabrik kunde Jozefina styra in EAT på skivspelartillverkning och 2009 kom första modellen **Forté**. Därefter följde 2010 den något mindre **Forté S** och 2012 kom **E-Flat**. Den nu aktuella C-Sharp började säljas 2015 och har precis fått en lillebror i form av den snarlika **C-Major**, som framför allt skiljer sig åt genom en kortare tonarm – 9 tum istället för 10 – mindre skivtallrik och manuell ändring av hastigheten genom att drivremmen för hand får flyttas från ett läge till ett annat på drivtrissan.

3 snabba

- Avkopplat subchassi
- Tonarm i kolfiber
- Separat nät-del med hastighetsval

EAT C-Sharp

Pris 29.500 kr inklusive tonarm (35.900 kr med Ortofon Quintet Black)

Funktion Remdriven, avkopplad skivspelare med extern motorstyrning och nät-del, 33 eller 45 varv

Tonarm 10-tums hybridlagrad kolfiber-tonarm, 16,5 g effektiv massa

Dimensioner (BxHxD) 50x40x11,5 cm

Vikt 13,5 + 0,5 kg

Info www.hifiiconsult.se, www.europeanaudio-team.com